

„Relacje chrześcijańsko-żydowskie w Polsce”
Konferencja naukowa
zorganizowana z okazji 10. rocznicy Dnia Judaizmu
w Kościele rzymskokatolickim
(Katowice 11 maja 2007)

291. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski (14 i 15 października 1997 roku w Gdańsku) zdecydowało, bazując na wzorze Włoch, iż Kościół katolicki w Polsce będzie co roku obchodził w dniu 17 stycznia (w przededniu więc Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan) Dzień Judaizmu. Inicjatywa polskiego Episkopatu wpisała się w wielokrotne wezwania Jana Pawła II, który nawoływał katolików europejskich do pojednania z Żydami. Ówczesny przewodniczący Komisji Episkopatu Polski do Dialogu z Judaizmem (od 1996 roku Komitet do Dialogu z Judaizmem Komisji Episkopatu do Dialogu Religijnego), obecny metropolita poznański, arcybiskup Stanisław Gądecki stwierdził, że w ramach Dnia Judaizmu należy odkrywać wzajemne duchowe braterstwo, zakładające „spojrzenie na dwutysiącletnią wzajemną historię przeżywaną obok siebie, pełną nieporozumień, zawiści, a nawet nieprzyjaźni, coraz bardziej oddalających obie wspólnoty, ale także – co jest o wiele ważniejsze – docenienie tego, co jednoczyło, co budowało i nawzajem ubogacało”. Abp Gądecki dodał, że dla nas Polaków dzień taki może mieć szczególne znaczenie „jeśli stanie się on okazją do pogłębionego przyswojenia sobie nauczania Kościoła katolickiego na temat Żydów i judaizmu”. Obchody Dnia Judaizmu mają według zamierzeń i postulatów Komisji Episkopatu Polski, odbywać się na płaszczyźnie ogólnopolskiej, a więc w jednej ze stolic biskupich, jak też na poziomie lokalnym, czyli w każdej parafii.

10. rocznica uchwalenia Dnia Judaizmu skłoniła Zakład Teologii Ekumenicznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach do zorganizowania, w dniu 11 maja 2007 roku, konferencji poświęconej aktualnym stosunkom chrześcijańsko-żydowskim. Ponieważ relacje wyznawców Chrystusa z Żydami mają swój wymiar ekumeniczny, dlatego w sesji wzięli udział przedstawiciele kilku innych Kościołów chrześcijańskich. Wygłoszone referaty można podzielić na trzy zasadnicze grupy. Do pierwszej z nich należy zaliczyć wykłady dotyczące stosunków chrześcijańsko-żydowskich w ogólności. Ks. dr Tomasz Siuda z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu wygłosił referat zatytułowany „Dialog chrześcijańsko-żydowski w świetle Ewangelii”, w którym podkreślił, iż wzajemne, braterskie rozmowy powinny prowadzić do pogłębionej współpracy na rzecz świadomości obecności Boga w świecie i wspólnej odpowiedzialności za problemy społeczne. Nie można dialogu w żaden sposób zredukować do płaszczyzny kulturowej. Kolejny prelegent, ks. prof. Jan Górski z Uniwersytetu Śląskiego, w wykładzie noszącym tytuł „Misja wśród Żydów?” próbował odpowiedzieć na

jedną z podstawowych kwestii w relacjach chrześcijańsko-żydowskich. Powołując się na papieża Benedykta XVI przypomniał, iż aktualnie misja wobec Żydów koncentruje się na niesieniu świadectwa o miłości Boga, którego wyznają chrześcijanie. Uzupełnieniem tej części konferencji był wykład wygłoszony przez dr. Zbigniewa Pasztę z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. W swojej wypowiedzi przedstawił on dokument zatytułowany „Kościół i Izrael”, wydany przez Kościoły Konkordii Leuenberskiej (obecnie Wspólnota Kościołów Protestantckich w Europie), do której należy ponad 100 wspólnot tradycji luterkańskiej, reformowanej, metodystycznej, członkowie Kościoła waldensów i braci czeskich. W obszernym dokumencie europejscy protestanci wypowiedzieli się na temat wzajemnej historii, współczesnej teologii oraz nakreślili plany i możliwości współpracy między chrześcijanami i członkami ludu żydowskiego. Najważniejsze partie dokumentu dotyczą rozważań na temat teologicznych relacji między Kościołem a Izraelem po przyjściu Jezusa Chrystusa.

Do drugiej grupy wygłoszonych podczas katowickiej konferencji wykładów należy zaliczyć wypowiedzi omawiające obchody Dnia Judaizmu w poszczególnych diecezjach. Należą do nich referaty wygłoszone przez ks. prof. dr hab. Łukasza Kamykowskiego i panią mgr Violettę Reder z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (pt. „Dni Judaizmu w Krakowie. Fakty, ocena propozycje”), pana dra hab. Sławomira Jacka Żurka z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (pt. „Ścieżki pamięci, czyli o pojednaniu chrześcijańsko-żydowskim w Archidiecezji Lubelskiej”), ks. dra Andrzeja Nowickiego z Uniwersytetu Śląskiego (pt. „Spotkanie jako element konstytutywny dialogu. Dni Judaizmu w Archidiecezji Katowickiej”), członka Zarządu Gminy Żydowskiej Wyznaniowej we Wrocławiu, pana Jerzego Kichlera (pt. „Dni Judaizmu w Kościele katolickim i społeczność żydowska we Wrocławiu”), ks. dra Stanisława Kamińskiego z Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie („Żydzi w Rzeszowie, wczoraj i dziś”) oraz pana Bogdana Białka z Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów (pt. „Najpierw rozmowa potem [być może] dialog. Dialog z perspektywy doświadczenia kieleckiego”). W przedstawionych referatach wskazywano na fakt, że Dni Judaizmu obchodzone są systematycznie w wielu diecezjach i niezależnie od centralnych uroczystości, że towarzyszy im wspólna modlitwa oraz sesje naukowe. Biskupi odwiedzają przy tej okazji synagogi, a zwierzchnicy wspólnot żydowskich kościoły katolickie czy chrześcijańskie. Podczas obchodów nie zapomina się – przede wszystkim w modlitwie – o ofiarach Holokaustu. Systematyczne prace, mające na celu wzajemne pojednanie, prowadzone są także poza wyznaczonymi Dniami Judaizmu. Do tej samej grupy wykładów należy włączyć wystąpienie dra Marka Uglorza z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, który w referacie zatytułowanym „Ku chrześcijańskim korzeniom” omówił inicjatywy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce. Perspektywy i stan dialogu w Niemczech przedstawił dr Andreas Schottek z Borschen. Jego wykład był zatytułowany

„Relacje chrześcijan i Żydów we współczesnych Niemczech. Analiza interreligijno-prakseologiczna”.

Do trzeciej grupy wygłoszonych referatów należy zaliczyć wystąpienia poświęcone instytucjom zajmującym się pojednaniem chrześcijańsko-żydowskim w Polsce. Wygłoszone zostały one przez panią mgr Martę Titaniec (pt. „Wspólna modlitwa, wspólne działanie. Polska Rada Chrześcijan i Żydów”) oraz przez pana mgra Artura Blarowskiego (pt. „Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu w kontekście dialogu chrześcijańsko-żydowskiego”). Pierwsza z instytucji, Polska Rada Chrześcijan i Żydów, powstała na początku lat dziewięćdziesiątych. Należą do niej chrześcijanie różnych denominacji oraz Żydzi. W tym samym czasie utworzono Centrum Informacji, Dialogu, Wychowania, Spotkań i Modlitwy, które znajduje się w Oświęcimiu. Organizuje ono rekolekcje i dni skupienia oraz międzynarodowe i międzyreligijne seminaria, we współpracy z Międzywydziałowym Instytutem Ekumenii i Dialogu Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

Na zakończenie konferencji głos zabrał ks. mgr Wojciech Lemański, współprzewodniczący Komitetu Pamięci Żydów otwockich i karczewskich. W referacie zatytułowanym „Dlaczego nie byliśmy w Jedwabnem i kilka innych refleksji pastoralnych o dialogu katolicko-żydowskim plebana w Jasienicy pod Tłuszczem” przedstawił perspektywy dialogu i współpracy chrześcijańsko-żydowskiej z punktu widzenia duszpasterza.

Dialog chrześcijańsko-żydowski nie należy do najłatwiejszych zadań, przed jakimi stoi ciągle Kościół katolicki w Polsce. W przedstawionych referatach wykazano zasadnicze problemy oraz wskazano na instytucje zajmujące się kwestią pojednania. Na szczególną uwagę zasługują wypowiedzi prezentujące inicjatywy podejmowane na płaszczyźnie lokalnej. Każdy bowiem dialog międzyreligijny, podobnie zresztą jak ekumeniczny, znany jest wyłącznie specjalistom lub jego sympatykom. Przedstawione inicjatywy podejmowane na poziomie lokalnym udowadniają, że omawiany dialog obejmuje coraz większe kręgi chrześcijan. Wszystkie te działania pozwalają ufać, że Dzień Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce spełnia stawiane przed nim zadania.

Ks. Grzegorz Ignatowski